

EPISTEMOLOGIE

College 1

TAK (Traditionele Analyse van Kennis)/JTB (Justified True Belief)

- (1) S meent P [meningsvoorwaarde]
- (2) P is waar [waarheidsvoorwaarde]
- (3) S's mening dat P is gerechtvaardigd [rechtvaardigingsvoorwaarde]

Classical picture of knowledge

- Objectivism about facts: the world exists (largely) independent of us and our beliefs about it
- Objectivism about justification: facts of the form – information E justifies belief B are society-independent
- Objectivism about rational explanation: Under the appropriate circumstances, our exposure to the evidence alone is capable of explaining why we believe what we believe.

Meningsvoorwaarde (1)

Een *propositie* is ontologisch, niet linguïstisch, en is opgebouwd uit concepten

Propositionele attitude: mentale toestand (S ... dat P)

- ➔ Kennis heeft betrekking op cognitieve mentale toestanden

Natuur van de propositie: debat tussen realisten en nominalisten:

Het **realisme** ziet p als een niet-fysische entiteit die onafhankelijk bestaat van het menselijk denken en de taal (platoonse universalia). Ze zijn de objecten van beweringen, referenten van dat-bijzinnen, en de dragers van waarheidswaarden. Waarheid komt tot stand door correspondentie met de feiten/standen van zaken (ook platoonse universalia).

Het **nominalisme** ontkent dat proposities als universalia bestaan, maar slechts als namen. Het meta-linguïstisch nominalisme is de bekendste theorie, en daar wordt gesteld dat spreken over proposities een meta-linguïstische activiteit is (spreken over spreken i.p.v. spreken over objecten), en bijgevolg zijn de objecten van proposities slechts zinnen. Bijgevolg zijn de waarheidsdragers ook universele proposities maar particuliere zinnen. Impliceert echter wel het probleem van taalgebondenheid, maar Sellars lost dit op door de distributieve soortnaam.

College 2

Waarheidsvoorwaarde (2)

Propositionele waarheid = epistemische waarheid.

- ➔ Kennis impliceert (noodzakelijk) waarheid (“what is known, cannot be but true”)
- ➔ Waarheid is niet onafhankelijk van andere twee TAK condities te bepalen (geen objectieve waarheid)
- ➔ Succesconcept: doel van de cognitieve onderneming.
- ➔ Kennen ≠ denken te kennen

Waarheidstheorie: wat zijn de noodzakelijke en gezamenlijk voldoende voorwaarden voor waarheid?

Waarheidsdrager x is waar, *asa*, x door *waarmaker* y waar wordt gemaakt

1. **Correspondentietheorie** (CRT): “p is waar, *asa*, p correspondeert met de feiten”.
  - Drager: propositie; maker: correspondentie met de feiten
  - CR-relatie: afbeeldingsrelatie; ware p's beelden accuraat de feiten af

- Feiten worden (objectief) geconstitueerd door stand van zaken in de werkelijkheid op zich
- ➔ Objectie: rechtstreekse cognitieve toegang tot proposities, niet tot standen van zaken. We kunnen proposities alleen vergelijken met andere proposities.
- 2. **Coherentietheorie** (CHT): “overtuiging o is waar, asa, er een coherentierelatie bestaat tussen o en een systeem van o’en”
  - Drager: overtuiging; maker: coherentie tussen overtuigingen
  - CH-relatie: rationele samenhang; bestaat uit *logische consistentie* en *interdependentie*
  - Systeem kan niet bestaan uit ware overtuigingen, daarom verschillende mogelijkheden: individu, cultuur, mensheid, God
- ➔ Objecties:
  - o *Circulariteit*: concepten van logische consistentie en interdependentie worden gedefinieerd in termen van waarheidswaarden
  - o *Zwakheid*: meerdere mogelijke coherente systemen
  - o *Waarheidsrelativisme*: waarheid hangt af van basissysteem
  - o *Anti-realisme*: Onkent bestaan van objectieve, onafhankelijke wereld (want coherentie constitueert ook de feiten)
- 3. **Pragmatische theorie** (PT): “overtuiging o is waar, asa, o werkt (d.w.z., o is op een bepaalde manier nuttig, succesrijk of vruchtbaar in de praktijk)

College 3

Zekerheid in de meningsvoorwaarde; moet men zeker zijn om iets te weten?
 “S meent dat P” + “S is subjectief zeker dat P”

2 soorten zekerheid:

- Subjectieve zekerheid (gradueel, impliceert geen waarheid) <= FOCUS
- Objectieve zekerheid (niet gradueel, impliceert waarheid)

Sterk/zwak:

- Sterke (subjectieve) zekerheid: “S meent zonder met absolute zekerheid dat p waar is.”
- Zwakke zekerheid: “S meent met redelijk vertrouwen dat p waar is.”

We lijken veel dingen te weten (we zijn er sterk zeker van), maar weten we die dingen ook?

Cartesiaans scepticisme: twijfel aan de kennis van de buitenwereld.

“Het is logisch mogelijk dat mijn ervaring hetzelfde kwalitatieve karakter heeft dat het altijd heeft, maar toch ben ik aan het dromen. Bijgevolg kan ik geen enkele op ervaring gebaseerde overtuiging over de externe wereld als waar beschouwen.”

*Twee centrale premissen:

- “Ik heb dromen gehad die qua ervaring niet te onderscheiden waren van de ervaringen als ik wakker ben.” ➔ gebaseerd op *incompatibiliteitsprincipe* (P en Q zijn incompatibel, dus weet je P alleen als je weet dat Q onwaar is)
- “Het kwalitatieve karakter van mijn ervaring garandeert niet dat ik niet aan het dromen ben.”

*Twee types van skeptische argumenten:

- *Closure Principle*: “Als je weet dat o, en o impliceert niet-SH, dan weet je dat niet-SH. Je weet niet dat o, dus je weet niet dat niet-SH.”
- *Conclusieve bewijsgronden*: “Indien je weet dat o, dan heb je conclusieve bewijsgronden voor o. Je hebt geen conclusieve bewijsgronden voor o, dus je weet niet dat o.”

*Twee anti-skeptische argumenten:

- G.E. Moore: de niet-skeptische hypothese is minstens net zo goed als de skeptische.

- Feilbare bewijsgronden zijn voldoende: de scepticus gaat uit van een te sterk (onfeilbaar) concept van kennis. Feilbare bewijsgronden leveren echter een grote waarschijnlijkheid op, en dat is voldoende om te weten dat niet-SH.

Op basis van het onderscheid tussen feilbare en onfeilbare bewijsgronden maken we een onderscheid tussen *fallibilisme* en *infallibilisme* (= **Funderingtheorie I**).

Vanaf nu zullen we zekerheid (dus de kracht van de mening) zien als een functie van de sterkte van de rechtvaardiging.

College 4

Rechtvaardigingsvoorwaarde (3)

Het doel van de cognitieve onderneming is waarheid, en dit loopt via rechtvaardiging.

Rechtvaardiging:

- Is een normatief concept, betreffende epistemische normen voor kennis.
- Is gebaseerd op ondersteunende bewijsgronden (die typisch andere overtuigingen zijn)

Rationaliteit → Epistemische deontologie → internalisme:

S's kennisaanspraak "ik weet dat p" heeft een (epistemisch) normatieve status. Hieruit volgt dat S ter verantwoording geroepen kan worden voor zijn overtuiging; kortom, S is epistemisch verantwoordelijk voor zijn overtuiging. S moet dus zijn overtuiging epistemisch rechtvaardigen aan de hand van goede redenen, ofwel, S moet zijn epistemische plichten vervullen. S moet echter ZELF zijn epistemische plicht kunnen vervullen, dus de redenen moeten intern beschikbaar zijn voor S.

Epistemische rechtvaardigingstheorieën (ERT) hebben de volgende vorm:

"S's overtuiging dat p is epistemisch gerechtvaardigd, *asa*, S's overtuiging dat p voldoet aan die en die noodzakelijke en gezamenlijk voldoende voorwaarden"

Centrale kwesties:

1. Kracht van rechtvaardiging: infallibilisme vs fallibilisme
2. Natuur van rechtvaardiging: internalisme vs externalisme; fundering, coherentie, betrouwbaarheid.

*Onderscheid internalisme/externalisme:

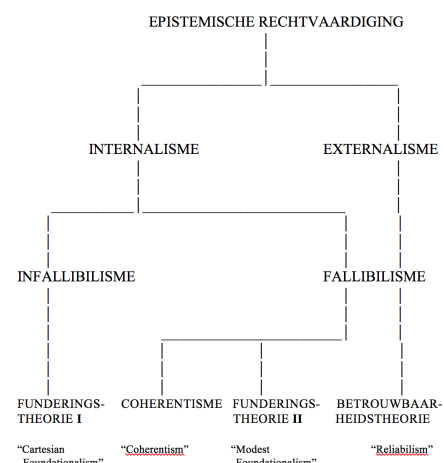
- Internalisme: "all the factors needed to make a belief justified have to be cognitively accessible to the person who has the belief."
- Externalisme: "what makes a belief justified is the reliability of the process via which it was produced and the process is reliable when it leads to a high proportion of true beliefs."

College 5

De ERT's zeggen iets over de kracht en natuur van de rechtvaardiging:

- Alleen cartesianisme is infallibilistisch, de rest is fallibilistisch
- De beide funderingstheorieën vallen binnen het evidentialisme (=gebruik maken van bewijsgronden) en het internalisme; De betrouwbaarheidstheorie is externalistisch (en soms evidentialistisch?)

Bewijsgronden in het evidentialisme zijn typisch andere overtuigingen => Agrippaans scepticisme

Agrippaans skepticisme: De overtuiging dat p kan niet gerechtvaardigd worden (op inferentiele wijze), want als de overtuiging niet zelfrechtvaardigend is dan veronderstelt deze een andere overtuiging als fundament, en deze overtuiging weer, etc etc => regressus ad infinitum. Overtuigingen zijn volgens Agrippa dus hoogstens voorwaardelijk gerechtvaardigd.

Zelfstudie m.b.t. rechtvaardiging; college 6 & 7 gaan ook over deze theorieën

---

Oplossing I: **Funderingstheorie II:**

*“S’s overtuiging dat p is gerechtvaardigd, *asa*, de overtuiging dat p is een funderende overtuiging, of S’s overtuiging dat p steunt direct of inferentieel op funderende overtuigingen.”*

- Als alle rechtvaardiging inferentieel was, zouden eindige subjecten geen gerechtvaardigde kennis kunnen hebben. Eindige subjecten hebben gerechtvaardigde overtuigingen (nodig), dus niet alle rechtvaardiging is inferentieel.
- ➔ Maakt van een nood een deugd!
- Wat moet dan als basis dienen? “de rede” (verstandelijke intuïtie) of “de empirie” (zintuiglijke ervaring/introspectie). Ofwel: *zelf-evidente* overtuigingen die direct uit de rede of de waarneming volgen.
- De ervaring rechtvaardigt de basale overtuiging en slaat zo de brug tussen de observatie en de observationele overtuiging.

Kritiek:

- *Mythe van het gegevene:* het empirisch gegevene als ultieme rechtvaardigende bron is onmogelijk. De theorie gaat uit van de onmogelijkheid van inferentiele rechtvaardiging, dus de rede als bron is onmogelijk
- ➔ Funderingsdilemma: observatie is of *perceptie* (cognitief, overtuiging-achtig) of *sensatie* (niet-cognitief, oorzaak-achtig). Perceptie speelt zich af in de logische ruimte van de redenen, en kan dus dienen als rechtvaardiging maar leidt tot oneindige regressus. Sensatie speelt zich af in de empirische ruimte van de oorzaken en kan geen adequate rechtvaardigingsbasis vormen, maar stopt wel oneindige regressus. => het gegevene als niet-inferentiele rechtvaardiging is een mythe (want rechtvaardiging speelt zich af in de logische ruimte van de redenen; redenen moeten intern toegankelijk zijn).

Oplossing II: **Coherentietheorie (van ER)**

*“S’s overtuiging dat p is gerechtvaardigd, *asa*, S’s overtuiging dat p in een coherentie-relatie staat tot een systeem van andere overtuigingen.”*

- Het coherentie criterium voor waarheid is tegelijk ook een rechtvaardigingsconditie, omdat de rechtvaardiging van o afhankelijk is van de coherentie van o met een achterliggend systeem van ware overtuigingen.
- De coherentie-relatie betreft naast consistentie en interdependentie ook inferentiele en verklarings-relaties tussen delen van het systeem.
- Het rechtvaardigende systeem van andere overtuigingen is niets anders dan ons wereldbeeld

Kritiek:

1. Als alle rechtvaardiging inferentieel is, dan hebben eindige subjecten geen gerechtvaardigde overtuigingen (zie funderingstheorie)
2. De coherentie-theorie blijft binnen de logische ruimte van de redenen, maar sluit de denker af van de buitenwereld. Zo kan een observationele overtuiging niet gerechtvaardigd worden, want deze vereist een observatie. Zo moet de coherentie-denker toch een beroep doen op sensatie (mythe van het gegevene)
3. De coherentie brengt ook de feiten tot stand

Doctrine van het gegevene: met veronderstelt dat er een fundament is, maar weet niet hoe dat eruit moet zien.

Russell's funderingstheorie

- De funderende overtuiging – linguïstisch gerepresenteerd in een protocol-zin, is een rechtvaardigende overtuiging die zelf niet-inferentieel gerechtvaardigd is door het empirisch gegevene (observatie).
- 1. Wat is een *observatie*? Een bepaalde modaliteit van acquaintance (vertrouwdheid); dat waar we direct bewust van zijn, zonder tussenliggende inferentie of knowledge of truths.
- Een *observationele overtuiging* kan gebaseerd worden op:
  - o Sense data: dat waar we direct bewust van zijn in sensatie
  - o Subjectieve ervaringen (sensatie): direct bewustzijn van sense data
  - o Fysiek object (alleen indirect; knowledge by description)
- Wat is de natuur van *sense data*? Of niet-mentaal (scepticisme) of mentaal (idealisme)
- 2. Welke relatie van rechtvaardiging bestaat er tussen observaties en observationele overtuigingen? De *truths of perception*, (on)geanalyseerde feiten die zelf-evident en infallibilistisch zijn.
- Zelf-evidentie is gradueel
- Onderscheid tussen derivative knowledge (bovenbouw) en intuïtieve knowledge (onderbouw). Derivative knowledge wordt afgeleid van intuïtieve kennis, die vervolgens tot stand komt door de truths of perception en sense data.

Kritiek:

- Wat is de waarheidsdrager in het geval van observationele acquaintance? Geen propositionele structuur
- Zijn judgments of perception wel goede funderende overtuigingen als ze onwaar zijn?
- Is de relatie tussen judgments of perception and truths of perception adequaat als het gaat om epistemische rechtvaardiging
- MYTHE VH GEGEVENE (zie college 5)

College 7

Agrippa veronderstelde rechtvaardiging als lineair inferentieel. De coherentie-theorie toont een niet-lineaire inferentiele rechtvaardiging. Ze bouwt ook voort op de mythe van het gegevene, en stelt inderdaad dat er geen niet-inferentiele gerechtvaardigde overtuigingen zijn.

Probleem: een observationele overtuiging lijkt noch inferentieel, noch niet-inferentieel gerechtvaardigd te kunnen worden. Er moet namelijk toch op één of andere manier een relatie bestaan tussen observaties en observationele overtuigingen.

Oplossingspogingen:

- hoewel observationele overtuigingen veroorzaakt worden door zintuiglijke waarnemingen, geldt dit niet voor hun rechtvaardiging
- Een cognitief spontane overtuiging die de observeerder krijgt op een onvrijwillige, dwangmatige, niet-inferentiele manier (zegt alleen iets over de totstandkoming, niet over de rechtvaardiging)
- ➔ Lost de objecties op van empirische isolatie en alternatieve coherente systemen

Overige objecties:

- Coherentie $\neq$ waarheid (identificatie $\neq$ constitutie vd feiten)
- Bonjour's doxastic presumption: als een internalistische ERT moet de bezitter van een overtuiging inzicht hebben in zijn systeem van overtuigingen. Dit inzicht neemt de vorm aan van een meta-overtuiging, die ongerechtvaardigd is en waar andere overtuigingen voor hun rechtvaardiging van afhangen. Dit kan echter alleen conditionele rechtvaardiging opleveren omdat de meta-overtuiging zelf niet gerechtvaardigd is.

College 8

Twee versies van JTB:

- Infallibilistisch (JTB*): “S weet dat P, *asa*, S meent zeker dat P; p is waar; S’s mening dat p is conclusief gerechtvaardigd (garandeert dat p waar is).”
- Fallibilistisch (JTB’): “S weet dat P, *asa*, S meent met redelijk vertrouwen dat p; p is waar; S’s mening dat p is met een hoge graad van waarschijnlijkheid gerechtvaardigd.”

Gettier: ANTI-JTB

Aannames:

- *Justified falsehood principle*: S kan gerechtvaardigd geloven in een propositie die onwaar is.
- *Justified deduction principle*: rechtvaardiging kan overgedragen worden via implicatie

Twee tegenvoorbeelden waarin er sprake is van JTB maar duidelijk niet van kennis:

1. Smith en Jones solliciteren voor een job, en Smith heeft sterke bewijsgronden om de propositie: “Jones krijgt de baan en Jones heeft 10 muntjes in zijn zak” te geloven. Hieruit leidt Smith de propositie “de man met de 10 muntjes in zijn zak krijgt de job” af. Wanneer echter Smith de job krijgt en (zonder dat hij het weet) 10 muntjes in zijn zak heeft, is de tweede propositie waar maar de eerste niet. De drie condities zijn vervuld voor de tweede propositie, maar men kan niet spreken over kennis omdat dit afhangt van de 10 muntjes in de zak van Smith, waar hij niets van wist.
2. Smith heeft sterke bewijsgronden voor de propositie: “Jones bezit een Ford”. Smith heeft verder nog een vriend, Brown, waarvan hij niet weet waar hij is. Smith selecteert drie willekeurige plaatsen en construeert proposities van de vorm “Jones bezit een Ford of Brown is in X”. De tweede vorm van proposities kan hij logisch afleiden uit de eerste en hij is gerechtvaardigd overtuigd van de waarheid van deze proposities terwijl hij niet weet waar Brown is.
Stel verder, ter variatie, dat Jones geen Ford bezit maar Jones toevallig in plaats X is, dan weet Smith niet dat de propositie waar is, maar zijn de condities van JTB wel vervuld.

=> conclusie: de condities van JTB zijn niet genoeg voor kennis. Mogelijke oplossingen:

- Aannames verwerpen? (JTB verdedigen)
  - o *Justified falsehood principle* veronderstelt fallibilisme → terug naar infallibilisme
  - o *Justified deduction principle* geldt alleen als p waar is (maar zelfs dan zijn er nog Gettier-voorbeelden mogelijk)
- Modificatie van JTB:
  - o *Onvernietigbare rechtvaardiging* (Feldman): extra conditie, namelijk dat rechtvaardiging onvernietigbaarheid vereist, wat inhoudt dat geen enkele andere uitspraak deze rechtvaardiging zou kunnen tegenspreken.
  - o *Conclusieve rechtvaardiging* (Drestke): p is niet alleen het geval, maar de omstandigheden waarin de overtuiging dat p tot stand komen zijn zodanig dat de bewijsgronden de mogelijkheid uitsluiten dan S het fout heeft (aanname 1)
  - o *No-accident theory*: rechtvaardiging mag geen accidentele gebeurtenis zijn

College 9

Als de aanpassingen van JTB niet volstaan, dan zal het vervangen moeten worden (optie 3). De overgang zal nu gemaakt moeten worden van het internalisme naar het externalisme. Dit leidt tot de verschillende vormen van de **betrouwbaarheidstheorie**. Er zijn twee soorten te onderscheiden:

- *J-reliabilism*: normatief en rechtvaardigend
- *K-reliabilism*: niet-normatief en niet-rechtvaardigend

De focus zal liggen op K-reliabilism. Hier zijn twee varianten van:

Causalisme (Goldman I)

“S knows that p if and only if the fact that p is causally connected in an appropriate way with S’s believing p.”

Deze causale processen kunnen zijn:

- Perceptie
- Geheugen
- Causale ketting (een mentale reconstructie op basis van causale inferenties, waarvan elke (tussen)overtuiging is gegarandeerd)
- Combinaties van meerdere van de bovenstaande

Nomologisme (Armstrong)

“S’s non-inferential belief that p is non-inferential knowledge, if and only if:

1. P is the case; and
2. There is some (law-like) specification of S, such that, if any person is so specified, if they further believe that p, then p is the case.”

P is hier een stand van zaken, geen propositie

College 10

J-reliabilism (Goldman II): overtuigingen worden gerechtvaardigd door betrouwbare bronnen die zelf geen overtuigingen of percepties/sensaties zijn.

“S’s overtuiging dat p is gerechtvaardigd, asa, S’s overtuiging dat p komt voort uit een betrouwbare bron, i.e. S’s overtuiging dat p is geproduceerd door een betrouwbaar causaal proces van overtuigingsvorming.”

What is justified belief?

I – de theorie moet condities formuleren voor een gerechtvaardigde overtuiging in niet-epistemische termen

II – de theorie is externalistisch; de “bezitter” van de overtuiging hoeft niet bewust te zijn van de rechtvaardiging (dus het rechtvaardigingsproces hoeft niet causaal toegankelijk te zijn).

III – *betrouwbaarheid* vervult de rol van causaal criterium voor rechtvaardiging: dit leidt tot initeel voorstel *“The justificational status of a belief is a function of the reliability of the process or processes that cause it, where (as a first approximation) reliability consists in the tendency of a process to produce beliefs that are true rather than false”*

IV – verduidelijking van het initiele voorstel:

- Fallibilisme: perfecte betrouwbaarheid wordt niet vereist
- ‘Tendency’: vaag concept (frequentie, propensiteit?) maar is inherent aan het rechtvaardigingsproces volgens Goldman
- ‘Process’: functionele operatie die een ‘mapping’ genereert tussen input-states naar output-states.

Initiele problemen:

- Generaliteit: moeten processen breed of smal opgesteld worden?
- Extensie: moeten we ons beperken tot cognitieve processen of ook externe processen beschouwen? Goldman beperkt zich tot cognitieve.

V – Tweede conditie: “If S’s believing p at t is caused by a reliable cognitive belief-forming process (or multiple), then S’s belief in p at t is justified”

- Dit is te sterk, want betrouwbaarheid is niet slechts een functie van zijn inputs, maar van het proces zelf (welke indruk gewekt wordt)

VI – Hiertoe introduceert Goldman *conditionele betrouwbaarheid*: “a process is conditionally reliable when a sufficient proportion of its output-beliefs are true given that its input-beliefs are true”

*Onderscheid:

- Belief-dependent processes: processes some of whose inputs are belief-states
- Belief independent processes: processes none of whose inputs are belief-states

Rest van Goldman’s theorie volgt hieruit:

- *“If S’s belief in p results (‘immediately’) from a belief-independent process that is (unconditionally) reliable, then S’s belief in p at time t is justified”*

- “If S’s belief in p results (‘immediately’) from a belief-dependent process that is (at least) conditionally reliable, and if the beliefs (if any) on which this process operates in producing S’s belief in p at t are themselves justified, then S’s belief in p at t is justified”

VII – notes:

- De rechtvaardiging van een overtuiging hangt af van zijn geschiedenis, in plaats van correspondentie/coherentie op het moment zelf
- Er is een onderscheid tussen basale en non-basale overtuigingen
- Non-reflectieve wezens kunnen ook gerechtvaardigde overtuigingen hebben

IX – Goldman’s theorie is geformuleerd in puur non-epistemische termen, hij geeft een verklaring voor waarom rechtvaardiging optreedt, er is sprake van een gradueel karakter, en reliabilisme staat fallibilisme toe.

Objecties:

- New evil demon problem; betrouwbaarheid is niet noodzakelijk voor rechtvaardiging, want rechtvaardiging is een normatief concept. Een subject kan via betrouwbaarheid niet weten in hoeverre hij zijn epistemische doelen heeft bereikt, want zelfs als er sprake van betrouwbaarheid is zijn we dus afhankelijk van externe factoren en kan het subject zelf geen volledige zekerheid bereiken.
- Problem of unknown reliability: accidentele, volledig betrouwbare processen zijn denkbaar waarbij een subject volledig ware overtuigingen krijgt, maar hier zelf onbewust voor is. Betrouwbaarheid is dus geen voldoende voorwaarde voor rechtvaardiging.
- Generaliteit: de specificatie van een proces beïnvloedt de reliability. Welke moeten we kiezen?

Naturalized epistemology is volledig niet-normatief en maakt geen gebruik van rechtvaardiging, terwijl J-reliabilism dat maar voor een deel deed.

*Motivaties voor radicaal externalisme: het project van scientistisch naturalisme, waardoor epistemologie dichter bij de natuurwetenschappen komt te liggen & de mogelijkheid van gerechtvaardigde overtuigingen bij dieren en jonge kinderen.

Quine is voorstander van de nieuwe epistemologie. Zijn hoofdthesen zijn:

- Filosofie kan geen fundamentele gronden geven voor wetenschappelijke kennis, en epistemologie moet geabsorbeerd worden door psychologie.
- ➔ Alleen vragen die de (experimentele) psychologie kan beantwoorden zijn bijgevolg relevant, en Quine stelt een focus op psychologische processen voor, waar zintuiglijke input omgezet wordt in overtuigingen over de wereld als output. De mens is louter een natuurfenomeen, en is dus op dezelfde wijze testbaar door de moderne wetenschap als objecten.

Objecties:

- Circulair: men kan wetenschappelijke resultaten niet gebruiken om de grondslagen van de wetenschap te funderen. (Quine: circulariteit is irrelevant als men slechts probeert de link tussen observatie en wetenschap te begrijpen)
- Pars pro toto: Quine verwerpt op basis van Cartesiaanse fundering de gehele epistemologie, maar beschouwt dus coherentie en betrouwbaarheidstheorieën helemaal niet.
- Changing the subject: naturalized epistemologie is geen epistemologie meer (want dat is een normatief project) en daarnaast gebruikt Quine nog steeds normatieve noties als rationaliteit en coherentie, dus is hij niet zo non-normatief als hij zelf zou willen.

College 11

A priori kennis is kennis die niet afhangt van de zintuiglijke ervaring terwijl dat wel zo is voor *a posteriori kennis*. Een *analytisch oordeel* is waar krachtens de betekenis van haar delen, en een *synthetisch oordeel* is waar krachtens andere elementen dan de betekenis. Een *noorzakelijke waarheid* is een waarheid die niet onwaar zou kunnen zijn, terwijl een *contingente waarheid* wel onwaar zou kunnen zijn, indien de werkelijkheid anders was geweest.

De discussie tussen rationalisme en empirisme gaat over het bestaan van synthetische a priori oordelen, wat afhangt van het statuut dat men geeft aan de rede. Het *rationalisme* ziet de rede als een speciale menselijke capaciteit die in staat is om nieuwe kennis te verwerven los van de zintuiglijke ervaring, en het *empirisme* ziet de rede slechts als een rekenende instantie en is essentieel betrokken op de zintuiglijke ervaring; het is een passief associatie-mechanisme

Aan de hand van TAK zijn er twee opvattingen over a priori rechtvaardiging:

1. Negatief: "S's overtuiging dat p is a priori gerechtvaardigd, *asa*, S's rechtvaardiging voor de overtuiging is niet afhankelijk van ervaring."
2. Positief: "S's overtuiging dat p is a priori gerechtvaardigd, *asa*, S's overtuiging dat p is gerechtvaardigd door A en A is een specifieke bron van rechtvaardiging."

Visie I: **Russell's platonische visie:** aanvaardt het tijdloze bestaan (subsistentie) van de wereld van universalia (als objecten van a priori kennis). De a priori kenrelatie is door vertrouwdheid met (relaties tussen) universals. Dit is een niet-psychologische oplossing, i.t.t. de hierop volgende oplossingen

Visie II: **Kant's klassieke rationalisme:** A priori kennis is *zelf-evident* (gevat zonder beroep te doen op verdere bronnen), *noodzakelijk* (waarheid hangt niet af van contingente, empirische omstandigheden) en *apodictisch zeker* (ze kunnen niet onwaar zijn)

- Er bestaan synthetische a priori uitspraken. Hoe onderscheiden we die van analytische: *conceptuele inclusie* of *logische contradictie*.
- De noodzakelijkheid van synthetische a priori uitspraken vloeit voort uit het criterium van *wederzijdse exclusie/incompatibiliteit*.
- Wiskundige waarheden zijn synthetische a priori waarheden, omdat we ze zonder de hulp van de aanschouwing nooit zouden kunnen vinden.

Objecties:

- Kant beperkt de kenkracht van het verstand tot slechts wat er in de ervaring gegeven is
- ...

Visie III: **J.S. Mill's radicaal empirisme:** A priori kennis en analyticiteit bestaat niet.

- Alle kennis is a posteriori kennis van contingente synthetische proposities.
- Er is een gradatie in simpelheid van proposities, waar de simpelste (bv. wiskundige waarheden) lijken a priori te zijn, maar eigenlijk ook inductief verworven zijn, en bijgevolg even contingent en hypothetisch
- Men beschouwde wiskundige waarheden als noodzakelijk omdat (i) ze eenvoudig en gemakkelijk te bekomen zijn, en (ii) er nog geen uitzonderingen zijn opgetreden

Objecties:

- Hoewel alle kennis veroorzaakt wordt door de zintuiglijke ervaring, betekent niet dat ze door diezelfde ervaring gerechtvaardigd is of rechtvaardigbaar is
- Hoewel de natuurlijke getallen misschien via de waarneming te bekomen zijn, geldt dit niet voor complexere (reele) getallen
- Er is een onderscheid tussen getallen en cijfers, waar de eerste platonisch is en zo de waarheid garandeert van de concrete, tweede vorm.

Visie IV: **A.J. Ayer's logisch positivisme (gematigd empirisme):** Analytische a priori proposities bestaan, maar de rest van de kennis is gebaseerd op de waarneming.

- Analytische a priori proposities zijn leeg: (i) geen empirische inhoud (ze hoeven geen beroep te doen op de zintuiglijke werkelijkheid) en (ii) geen platonische inhoud (want wiskunde wordt herleid tot logica om een transcendent bestaan te voorkomen). Dus ze zijn strikt formeel.
- ➔ Logica en wiskunde zijn slechts transformatieregels, waardoor ze wel afhankelijk zijn van de conventionele betekenis van termen en symbolen.
- Door complexe tautologieën uit te drukken in symbolische taal, kunnen de logica toch nog tot "nieuwe" ontdekkingen komen, omdat dit deductie uit principes vergemakkelijkt.

Quine's dogmas of empiricism:

- De analytisch/synthetisch distinctie bestaat niet, wat hij aantoont in het *circle of terms* argument
  - 1. Het concept van analytische veronderstelt betekenis, wat Quine analyseert in termen van synonymie. Maar wat is synonymie?
  - 2. Synonymie is 'verwisselbaarheid salva veritate (=met behoud van waarheid in alle contexten)'. Dit is te sterk, want veronderstelt volledige identiteit, dus beperken we ons tot zwakke (in sommige contexten), en tot cognitieve synonymie.
  - 3. Kan dit (zwakke verwisselbaarheid) een voldoende voorwaarde zijn voor cognitieve synonymie? Alleen als modale concept van noodzakelijkheid verondersteld wordt. Noodzakelijkheid veronderstelt echter analytische veronderstelt echter analytische, want deze modale operator levert alleen waarheid op als we hem toepassen in een analytische zin.
- ➔ Circulaire definitie ➔ er is geen a/s distinctie.